

"QUALITY OF TEACHER EDUCATION UNDER MODERN CHALLENGES"

IFTE 2023: UZBEKISTAN

MAY 29-30. 2023

MEKTEP INFORMATIKA PÁNI BOYINSHA OQIW-METODIKALIQ TÁMIYNATIN JARATIWDI JETILISTIRIW

Keńesbaev Ádilbay Jeńisbay ulı,
stajyor-oqıtıwshısı,
Nókis mámleketlik pedagogikalıq institutı

Kazbekova Elvira,
assistent oqıtıwshısı
Nókis mámleketlik pedagogikalıq institutı

Ertaeva Zamira Aqılbaevna,
informatika pán oqıtıwshısı
Nókis qalası 31-sanlı ulıwma bilim beriw mektebi

Annotatsiya. Bul maqalada ulıwma bilim beriw mektebi oqıwshıları informatika páni sabaǵında ózbetinshe tálim alıwı ushın hám kompyuterden paydalanıwshılar, web-sayt jaratıwǵa qızıǵıwshılar ushın sayt tayarlawdı baslanǵısh túsinikten baslap úyretiwge baǵdarlanǵan web-sayt hám Borland delphi 7 dástúrlew tilinde jaratılǵan oqıw metodikalıq támiynat haqqında tolıq maǵlıwmat berilgen. Oqıw metodikalıq támiynat multimedialı qollanbalardı jaratıwǵa qoyılatuǵın barlıq talaplarǵa juwap beredi hám qaraqalpaq tilinde aldın bunday oqıw metodikalıq támiynatlar jaratılmaǵanlıǵı menen ajıralıp turadı.

Tayanısh sózler: Oqıw metodikalıq támiynat, bilimler bazası, elektron qollanba, interaktiv texnologiyalar, virtual laboratoriya.

Oqıw metodikalıq támiynattıń zamanagóy áwladların jaratıw xabar texnologiyaları ortalıǵında oqıtıwdıń didaktik, programmalıq hám texnik interaktiv kompleksinen ibarat bolıp, onıń maqseti óz-betinshe tálim alıwdı, dóretiwshilik pikirlewdi, tájiriybe hám kónlikpelerdi qáliplestiriw arqalı oqıw materiyalları hám ilimiy maǵlıwmatlardı hár tárepleme tereń ózlestiriwge baǵdarlanǵan.

Oqıw metodikalıq támiynat - oqıw sabaqlıǵınıń mazmunın ózinde sáwlelendiriwi, kórgizbelerge baylıǵı, yaǵnıy túrli animaciyalardan keń paydalanǵanlıǵı, tálim alıwshılardıń jası hám fiziologik qásiyetlerin esapqa alınǵanlıǵı menen ahmiyetke iye.

Oqıw metodikalıq támiynat - quramı dúzilisi hám ondaǵı materiyallardı qáliplestiriwde tómendegilerge itibar beriw kerek.

- Oqıw metodikalıq támiynat mazmunı sonday dúzilgen bolıwı kerek, onnan qosımsha oqıw materiyalların alıw ushın oqıwshı hám oqıtıwshı ulıwma qıynalmawı kerek;
- Oqıw materiyallarınıń quramı dúzilmesin qáliplestiriwde modullik principinen paydalanıw maqsetke muwapıq;
- Óz-betinshe tálimdi shólkemlestiriw imkániyatı bar bolıwı lazım;
- Oqıw materiyalların úyreniw boyınsha tolıq kórsetpe keltirilgen bolıwı shárt;
- Baqlaw tapsırmaları, óz-ózin tekseriw sorawları hám juwapları, shınıǵıw isletiwshi tapsırmalar bolıwı kerek;

Oqıw metodikalıq támiynatta bilimler ájayıp, tásirsheń formada sáwlelengen, tiykarǵı túsinik hám táripler anıq hám tegis beriledi hám baqlanadı.

Sol sebepli, pánlerden oqıw metodikalıq támiynat jańa áwladın jaratıwǵa úlken áhimiyet berilmekte. Sonı aytıp ótiwimiz kerek, oqıw metodikalıq támiynat(OMT) tálim beriwshiniń pedagogik imkániyatların asırıwshı qural bolıp xızmet qıladı.

Tálim procesi didaktik principlerge, oqıw materiyallarınıń bir sistemalılıǵı, kórgizbeliligi, túsinerliligi, bilimlerdiń izbe-izligi, úzliksizligine tiykarlanadı. OMT pánniń oqıw materiyalları mazmunı hám úzliksizligin támiyinleydi, olar zamanagóy kompyuter texnologiyaları tiykarında tolıqtırıladı.

OMTtı jaratıw úlken sheberlik talap etetuǵın hám uzaq dawam etetuǵın process. OMT tálim procesinde jaqsı sıpat beretugın hám olarǵa úlken talap sezilip atırǵan házirgi kúnde hár bir predmet, kurs ushın bunday qurallardı jaratıw dáwir talabı bolıp qaldı.

Sol sebepten de, respublikamızda búgingi kúnde OMT jaratıw tarawında túsinikler qáliplespekte. Bunda tómendegiler tiykarǵı túsinikler bolıp esaplanadı: OMT –pánniń ayrıqsha áhmiyetli bólimlerine tiyisli baspalar, oqıw hám isshi reje, sonıńday, shınıǵıwlar hám máseleler toplamı, karta hám sxemalar albomı,

dúzilmelerge tiyisli atlaslar, xrestomatiya, diplom jumısı boyınsha kórsetpeler, Maǵlıwmatnama, enciklopediya, trenajyorlar jıyındısı.

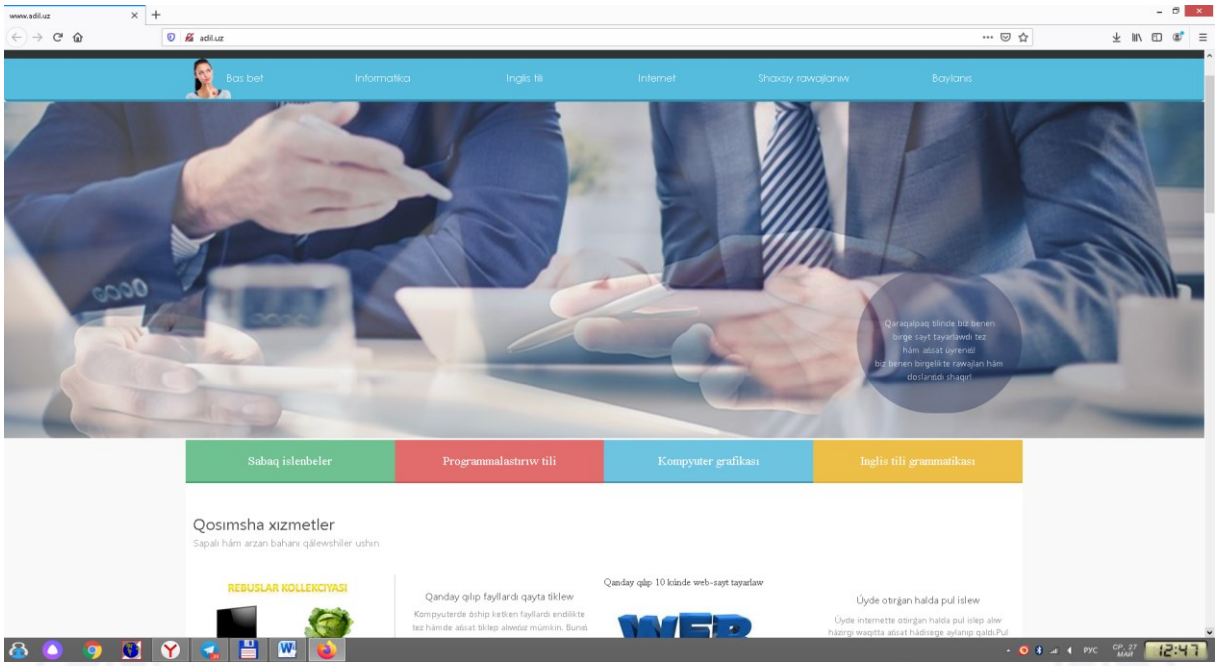
OMTtı internet saytına da jaylastırıw múmkin.

Solay etip, OMT;

- Sabaqlıqtı tolıqtırıwshı hám Oqıw-metodikalıq baspalarǵa qoyılǵan talaplarǵa juwap beriwi kerek;
- Úyrenip atırǵan kurs (yamasa onıń bir bóliminiń) mazmunın ashıp beriwi, Oqıw-metodikalıq maqsetke erisiw ushın jeterli kólemge iye bolwı lazım;
- Oqıw-metodikalıq maqsetlerge erisiwge xızmet qılıwshı illyustrativ elementlerdi óz ishine alıwı, yaǵnıy onda kompyuterdiń multimediyalı imkániyatlarınan múmkin bolǵan maksimal dárejede paydalanıw zárúr;
- OMTta basqa bólimlerge giperbaǵıt qılıw, zárúr bolǵanda sırtqı web-derekler hám resurslarǵa da baylanısıwdı ózinde jámlegen bolıwı kerek;
- Oqıwshınıń oqıw materiyalların ózlestiriw hám erkin bahalaw ushın óz-ózin tekseriw imkániyatın beriwshi baqlaw sorawlarına iye bolıwı kerek.

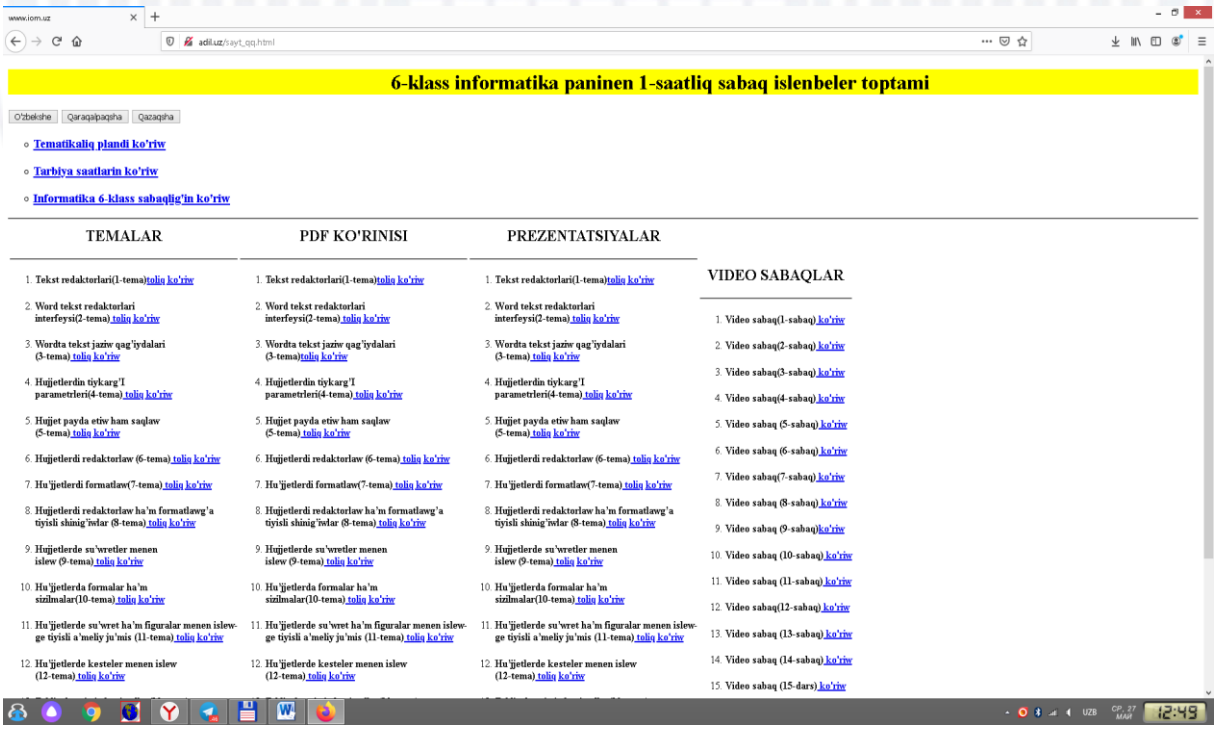
OMT quramına kiriwshi elektron tálim resursları (elektron sabaqlıqlar, oqıw yamasa ámeliy qollanbalar, ótilgen shınıǵıwlardı ózlestiriw sıpatın baqlaw ushın test materiyalları, pán yamasa oqıw kursın úyreniw hámde baqlaw hám kurs jumısların orınlaw boyınsha metodikalıq másláhátler, oqıw (didaktik) qollanba hám máseleler toplamlar)ın islep shıǵıw tiykarında modullik principi bolıw kerek.

Joqarıdaǵı talaplardı esapqa alǵan halda tómendegishe bir neshe Oqıw-metodikalıq támiynattı jarattıq.

1-súwret

Bul oqıw-metodikalıq támiynatımız «Bilimler bazası» dep atalıp, bunda Informatika 6-klass sabaqlıǵı boyınsha oqıtıwshı hám oqıwshılar ushın oqıw kontentleri jaylasqan. Bul OMTtı [http://www.adil.uz]adresi arqalı júkleymiz.

2-súwret

OMT ózinde sabaq islenbeler, tema boyınsha prezentaciya hám video sabaqlardı jámlegen.

Hár bir teoriyalıq bilimler modulli málim bir pán tarawınıń pútin bir konceptual mazmunın (dásturiy tálim usılı teması menen tuwrı keliw múmkin) ózinde sáwlelendirgen bolıwı kerek. Onıń quramına tómendegi elementler kiredi: kirisiw, túsinikler, metodikalıq principler, bazis usıllar, Maǵlıwmatnamalı bilimler, situacion (jaǵdayǵa qarap) bilimler.

Ámeliy bilimler moduli mazmunı bir tárepten shınıǵıwlı ámeliy tapsırmalar beriwdiń jalǵız usıl talaplarına say keliwi, basqa tárepten bolsa, máselelerdiń ózin turaqlı usıllar tiykarında qáliplestiriliwi kerek. Ámeliy bilimler modulinıń tiykarǵı elementlerine: ámeliy modul islew boyınsha kórsetpeler, ámeliy tapsırmalar hám ámeliy máselelerdi sheshiw variyantları kiredi. Sonday-aq OMTtıń ámeliy moduli izzertlew obektine tuwrıdan-tuwrı baylanısqa shıqpaǵan jaǵdayda tájriybe sınaw ótkeriw imkániyatın beriwshi virtual laboratoriyalar hám esaplaw-modellestiriw quralların ózinde jámlegen bolıwıda múmkin. Bunda tájriybe sınawlar matematik modellerden paydalanıp ótkeriliwi múmkin.

Hár bir virtual laboratoriya jumıslarınıń tiykarǵı komponentleri tómendegiler esaplanadı: úyrenilip atırǵan obiekt, hádiyse hám procestiń qısqasha teksti hám teoriyalıq aspektleri analizi; izzertlewler ótkeriw ushın paydalanılatuǵın áspab hám úskeneler, kompyuter baǵdarlamaları, olardıń xarakteristikaları hám qollaw izbe-izligi kórsetilgen tekst; laboratoriya jumısın orınlaw tártibi, úyrenilip atırǵan obiekt, hádiyse hám procesti izzertlew tártibi, nátiyjelerdi qayta islew hám esabat izzertlew tártipleri.

Bul OMTnıń abzallıq táreplerinıń biri Respublikamız mekteplerinde informatika pánin qaraqalpaq, ózbek, rus hám qazaq tillerinde alıp barıladı. Usı tiller kesiminde oqıw materiyalları jaylastırılǵan.

Sonday-aq, ingliz tilin úyreniw hám informaciyalıq texnologiyanıń basqa tarawların úyreniw bálimleride rejelestirilgen.

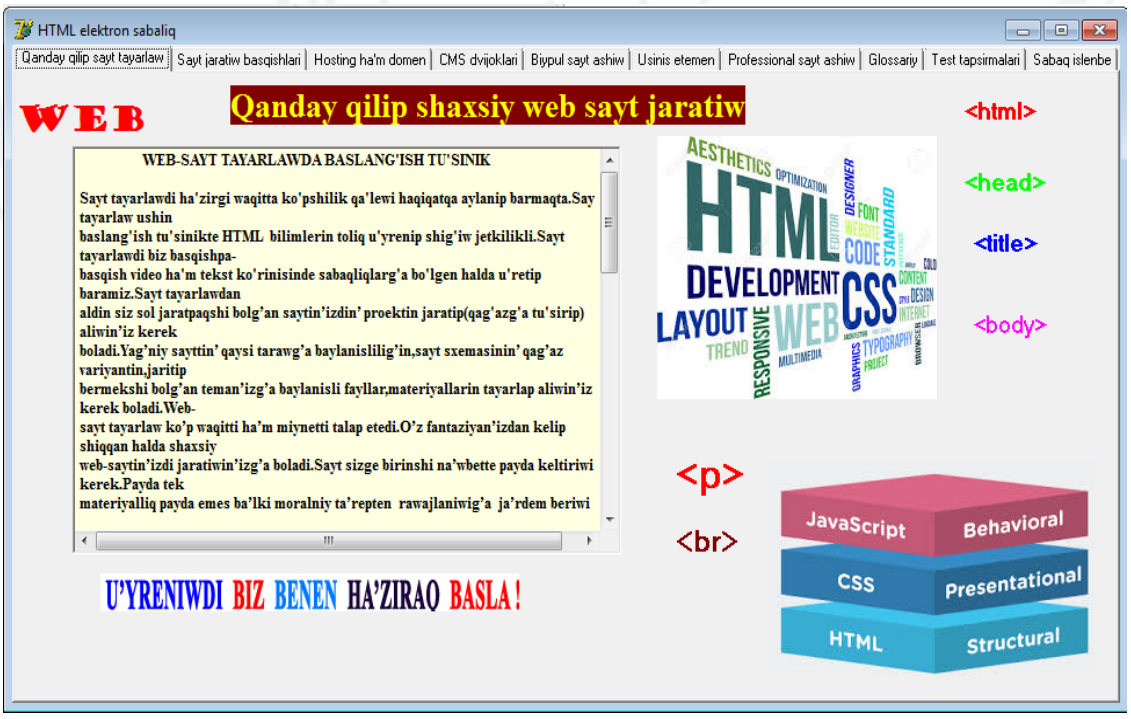
Mektep informatika páni 9-klass oqıtıwshıları hám oqıwshıları ushın web-sayt tayarlawdı úyretiwshi delphi 7 dásrúrlew tilinde jazılǵan elektron qollanba

islep shıǵıldı. Elektron qollanba 1.1MB sıyımlılıqqa iye tez júkleniwshi .exe keńeytpeli fayl bolıp, windows operacion sistemasında paydalanıw múmkin. Elektron qollanba MC(mámleketlik tálim standartı) talaplarına hám psixologik, pedagogikalıq, didaktikalıq ózgesheliklerdi esapqa alǵan halda islep shıǵıldı[1,2].

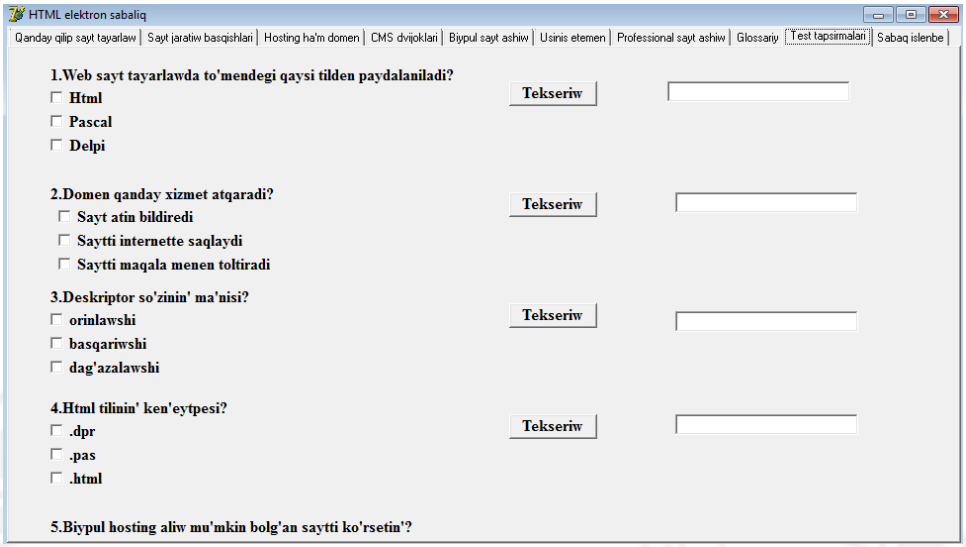
Elektron qollanbaǵa tómendegi formalarda informaciyalar jaylastırıldı.

- Teoriyalıq Maǵlıwmatlar;
- Ámeliy Maǵlıwmatlar;
- Video materiyallar;
- Usınıslar;
- Ámeliy kórsetpeler;
- Test tapsırmaları;
- Glossariy;
- Kerekli ádebiyatlar h.t.b

Búgingi kúnde bul elektron qollanba ulıwma orta bilim beriw mekteplerinde experiment basqıshınan ótpekte. Tómendegi súwretlerde elektron qollanbanıń jumıs aynaları kórsetilgen.

3-súwret

4-súwret

Bul elektron qollanba járdeminde oqıwshılar aldın ótilgen hám endi ótiletuǵın temalardı óz-betinshe sabaqtan bos waqıtlarında oqıtıwshı kómegisiz erkin ózlestitirip alıwı múmkin.

Pedagoglar elektron qollanbanıń ashıq kodlı versiyasınan paydalanıp qosımsha materiyallar jaylastırıwı yáki eskilerin alıp taslawı múmkin.

Solay etip ulıwma bilim beriw mekteplerinde elektron qollanbalardan paydalanǵan halda sabaqtı shólkemlestiriw arqalı oqıwshılarǵa ótilip atırǵan temanı multimedialı kóriniste, avtomatlastırılǵan sistemalı metodlardan paydalanıp, oqıw ushın qıyın bolǵan temalardı interaktiv texnologiyalar járdeminde ańsatǵana túsinip alıwǵa imkán jaratadı.

Paydalanılǵan ádebiyatlar

1. Allambergenova M. İnteraktiv óquv majmualar tálimning yangi vositasi sifatida //Xalq tálimi.-Toshkent, 2009.-4-son.-B. 9-14.
2. Zakirova F., Muxammadxanov U., Sharipov Sh. va boshqalar. Elektron óquv-metodik majmualar va tálim resurslarini yaratish metodikası. Metodik qóllanma. – T.: OÓMTV, 2010. -64 b.
3. Allambergenova M.X. Sostavnaya struktura interaktivnıx uchebnıx kompleksov // Problemı informatik i energetiki.-Tashkent, 2010.-№4.-S. 74-79.